

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת יתרו

"ביום הזה באו מדבר סיני"

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" ע"כ (יתרו יט א). ובפי' רש"י (שם) בד"ה ביום הזה **בראש חודש**, לא היה צריך לכתוב אלא **ביום ההוא**, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו, עכ"ל.

א- הנה מה שכתב שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו, צ"ב דהא עדיין היו לפני קבלת התורה, ומה שייך לומר שיהיו חדשים כאילו היום נתנו. בספר באר בשדה (שם) בד"ה ביום הזה וכו', ומ"ש שיהיו דברי תורה חדשים עליך וכו' ונראה לי דהך דהכא מיירי כשהולך לבית המדרש, שילך בזריזות לשמוע ד"ת כמי שהולך לשמוע דבר חדש, דהוא נכתב גם ביום שבאו אל הר סיני לקבל התורה וכו', עכ"ל. עיי"ש בארוכה.

בספר פרי צדיק (לר"ח סיון אות ב) בד"ה ביום הזה וכו', אבל כאן ביום שבאו למדבר סיני ועדיין לא ניתן להם ביום זה שום ד"ת וכו' מה שייך כאילו היום נתנו וכו'. וזה שנדרש "ביום הזה" שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו, שתמיד יהיה לישראל חשק זה כמו היום הזה שבאו למדבר סיני שהיה להם החשק הנפלא וכו', עכ"ל. עיי"ש בארוכה. וכן הוא באמרי אמת (במדבר תרפ"ב מאמר ד) בד"ה בחדש השלישי וכו', ברש"י מהו ביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו, הרי פסוק זה לא נאמר במתן תורה, אלא גם ההכנה והתשוקה לדברי תורה צריכים להיות כחדשים וכו', עכ"ל.

מבואר דהיו ד"ת חדשים עליהם והלכו בזריזות לשמוע ד"ת כמי שהולך לשמוע דבר חדש [וכמו שכתב בבאר בשדה], גם באו לשם בחשק נפלא [וכמו שכתב בפרי צדיק], גם ההכנה והתשוקה היו כחדשים [וכמו שכתב באמרי אמת].

ב- וינסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר וימן שם ישראל נגד ה' הקדוש ע"כ (יתרו יט ב). ובפי' רש"י (שם) בד"ה ויסעו מרפידיים, למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים (בשלח יז א), בידוע שממש נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידיים בתשובה, עכ"ל.

הנה מש"כ, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, נראה עפ"י מש"כ במשכיל לדוד (שם) בד"ה ויסעו מרפידיים וכו', דבכל מקום שמצינו נסיעה נופל אחריו לשון חנייה, והכא נמי אם הוא כפשוטו הוה ליה למימר ויסעו מרפידיים ויחננו מדבר סיני, אלא ודאי שלא בא הכתוב להודיע אלא להקיש וכו', עכ"ל. מבואר דבמה שכתב 'מה ביאתן לסיני בתשובה' הכוונה על ביאתן ממש. וצ"ב היכן מבואר דביאתן היה בתשובה.

והנראה בזה בהקדם דברי רש"י שכתב שאף נסיעתן מרפידיים בתשובה, והנה מה שחטאו ברפידיים הוא שרפו עצמן מדברי תורה, כמבואר בסנהדרין (קו א) ובבכורות (ה ב) שנאמר "לא הפנו אבות אל בני מרפיון ידים" (ירמיה מז ג). ובפירוש רש"י (סנהדרין שם) לא הפנו אבות אל בני מרפידיים להטיב להם, מפני רפיון ידים של תורה ומצות, והכי נמי רפידיים רפיון ידים הוא, כלומר מפני שרפו ידים מן התורה בא עליהם עמלק, עכ"ל. וא"כ במה שבאו להר סיני בזריזות בחשק ובתשוקה לדברי תורה, הוא תשובה על מה שרפו עצמם מדברי תורה.

ג- ובספר דגל יהודה (שבועות) הביא בשם החידושי הרי"ם, ויסעו מרפידיים וכו' מה להלן בתשובה אף כאן בתשובה, וקשה היקש זה למה לי, מה דהוה הוה וכו' עכ"ל. פי' דמה הנפקא מינה במה שעשו תשובה מקודם ברפידיים, אחרי ששבו בתשובה בבואם לסיני.

"ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" ע"כ (שמות ג ה). והוא הר סיני וכמו שכתוב "בהוציאת את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ה' הקדוש ה' ה' ע"כ (שם יב). וא"כ במה שחזרו בתשובה שבאו להר סיני, עדיין לא היו נעשים בעלי תשובה גמורים, משום דתשובתם לא היתה

1 בספר דובב מישרים (ח"ד ליקוטי תשובות והערות סי' טו) וידועים דברי הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זצלה"ה לפרש מתניתין דאבות (פ"ג מ"ב) שנים שיושבים ואין ביניהם ד"ת הי"ז מושב לצים, שנאמר "ובמושב לצים לא ישב" (תהלים א, א), והדיוק מבואר דאיך משתמע מהקרא דאם אין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים. ופירש הוא זצ"ל דסגולת המקום הוא, שאם המקום הוא מקום ששם ה"י מקודם מושב פריצים אזי ממילא אינו מוכשר מקום הזה שתשרה שם קדושה, וע"כ אמר שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה, מנין להם זה, ומשיב התנא, הרי זה מושב לצים, שמקודם ה"י בכאן מושב לצים, וע"כ אינו מוכשר מקום זה לד"ת, שנאמר ובמושב לצים לא ישב, כי במקום שהוא מושב לצים, אעפ"י שעבשו אינם שם, לא ישב, עכ"ל.

2 בצ"ח (ברכות ד ב) בד"ה ועיניו בעין יעקב בהכתב ואני אומר שגם המאמרים שייכי זה לזה, לפי שמצינו שני מיני תשובה, דהיינו תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וההפך ביניהם שבוה זדונות נעשו כזכיות וזה זדונות נעשו כשגגות (יומא פו ב). ואמנם בדרושי תוכחת מוסר אשר לנו (דרושי הצ"ח דרוש ג) ביארנו שגם עיי' תשובה מיראה שנעשו שגגות, היינו תיקף אחר התשובה, אכן כשחזרו אחר כך ועושה שנית תשובה שוב הרי הוא מאהבה ונעשו זכיות וכו' עכ"ל.

ולפי דבריו גם כאן שעשו תשובה בעודן ברפידיים ושוב עשו תשובה בבואם למדבר סיני, א"כ התשובה ה' קרויה תשובה מאהבה.